

Utjecaj likovne kulture na razvoj djeteta predškolske dobi

Rubinić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:903962>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Lucija Rubinić

UTJECAJ LIKOVNE KULTURE NA RAZVOJ DJETETA
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Lucija Rubinić

UTJECAJ LIKOVNE KULTURE NA RAZVOJ DJETETA
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor rada:

Morana Varović Čekolj, mag.art.,mag.prim.educ.

Zagreb, rujan 2023.

Sadržaj

Sažetak.....	0
Summary.....	0
1. UVOD.....	1
2. LIKOVNA KULTURA	2
2.1. Likovne tehnike.....	3
3. DJEČJE LIKOVNO STVARALAŠTVO KROZ POVIJEST	5
4. RAZVOJ LIKOVNOG IZRAŽAVANJA KOD DJECE.....	7
4.1. Faze likovnog izražavanja	7
4.2 Karakteristike dječjeg likovnog izražavanja.....	8
5. LIKOVNA KULTURA U ODGOJNO – OBRAZOVNOM PROCESU	14
5.1. Likovna aktivnost djece predškolske dobi.....	14
5.2. Ciljevi likovne aktivnosti kod djece predškolske dobi.....	15
5.3. Uloga odgojitelja u likovnim aktivnostima	16
6. UTJECAJ LIKOVNE KULTURE NA RAZVOJ DJETETA PREDŠKOLSKE DOBI	18
6.1. Socio-emocionalni razvoj	18
6.2. Kognitivni razvoj.....	19
6.3. Fizički razvoj	20
6.4. Razvoj govora	21
7. ZAKLJUČAK.....	22
8. Literatura	23
9. Popis slika.	25
Izjava o izvornosti završnog rada.....	26

Sažetak

Likovno stvaralaštvo dio je života svakog čovjeka. Dijete se susreće s likovnošću već u najranijoj dobi, počinje modelirati različite oblike od kruha, opipava i istražuje svijet oko sebe, gradi oblike u prostoru pomoću stvari koje su mu pri ruci i slično. To je doba najosjetljivije razdoblje djetetova razvoja. Likovna kultura vrlo je važna u djetetovu socio-emocionalnom, kognitivnom i fizičkom razvoju te razvoju govora. Različitim aktivnostima i okruženjem, mozak stvara nove sinapse, a to znači bolja komunikacija među moždanim stanicama i veća mogućnost stvaranja novih ideja. Likovne aktivnosti poput crtanja olovkom, rezanja škarama, modeliranja gline ili slikanja kistom, vrlo su važne za razvijanje fine motorike i koordinacije oka i ruke, a to je vrlo bitno za stvaranje što većeg broja sinapsi. Likovne aktivnosti pomažu kod usmjeravanja pažnje, razvijanja samopouzdanja i samostalnosti, kritičkog i kreativnog mišljenja te rasterećivanja od briga. Kroz likovne aktivnosti dijete shvaća da se zadatak ili problem može riješiti na više od samo jednog načina, odnosno razvija sposobnost sagledavanja stvari iz različitih perspektiva. Stoga je bitno uključiti likovnu kulturu u život djeteta predškolske dobi. Kako bi se likovna kultura provodila kvalitetno, potrebno je poznavati likovne tehnike, karakteristike i faze dječjeg likovnog izražavanja, te prepoznati stupanj razvoja djeteta. Najbitnija osoba u razvoju djeteta predškolske dobi je upravo odgojitelj. On mora prepoznati stupanj razvoja djeteta, planirati aktivnosti koje odgovaraju dobi djeteta i pomažu mu u razvoju. Osim toga, odgojitelj mora poznavati likovne tehnike i znati motivirati dijete na određenu aktivnost. Kako bi likovnim aktivnostima utjecao na razvoj djeteta, odgojitelj treba biti svjestan važnosti likovne kulture na razvoj djeteta predškolske dobi.

Ključne riječi: predškolski odgoj, likovna kultura, razvoj djeteta, odgojitelj, dijete

Summary

Artistic creativity is a part of the life of every person. A child encounters at an early age, it begins to model different shapes from bread, touches and explores the world around him, builds shapes in space using things that are near his hand. This age is the most sensitive period of the child's development. Art is very important in a child's socio-emotional, cognitive, physical and speech development. With different activities and environments, the brain creates new synapses, which means better communication between brain cells and a greater possibility of generating new ideas. Drawing with a pencil, cutting with scissors, modeling clay and painting with a brush are important activities for developing fine motor skills and eye-hand coordination, which is very important for creating as many synapses as possible. Art activities help to direct attention, develop self-confidence and independence, critical and creative thinking and relieve worries. Through art activities, the child learns that there is more than one way to complete a task or problem, that is, it develops the ability to see things from different perspectives. Therefore, it is important to include art in the life of a preschool child. In order for art to be carried out with quality, it is necessary to know the art techniques, characteristics and stages of child's artistic expression and to recognize the child's level of development. The most important person in the development of a preschool child is the teacher. He must recognize the child's level of development, plan activities that correspond to the child's age and help him in his development. In addition, the teacher must know art techniques and know how to motivate the child to a certain activity. In order to influence the child's development through art activities, the teacher should be aware of the importance of art on the development of the preschool child.

Key words: preschool education, art, child development, teacher, child

1. UVOD

Likovna kultura ima velik utjecaj na cjelokupan razvoj djeteta predškolske dobi, stoga ako se ne počne prakticirati u najmlađoj dobi, može dovesti do nepovoljnog mentalnog odgoja djeteta. Kroz likovne aktivnosti, dijete se upoznaje s likovnim jezikom i njegovim sastavnicama i kroz njih uči o svijetu oko sebe te o svijetu unutar sebe. Likovna kultura je zbog svoje važnosti i svih dobrobiti koje ima vrlo bitna sastavnica odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama.

Prvi dio ovoga rada bavi se likovnom kulturom i likovnim tehnikama, likovnim stvaralaštvom djece kroz povijest te razvojem likovnog izražavanja kod djece općenito. Također, u prvom djelu rada objašnjene su karakteristike i faze razvoja likovnog stvaralaštva kod djece te likovna kultura u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Kroz drugi dio rada proučit će se prisutnost likovne kulture u razvoju djeteta, kako ona utječe na sve aspekte djetetova razvoja te o važnosti uloge koju odgojitelj ima u ovom procesu razvoja. Mnoga istraživanja pokazala su da likovne aktivnosti utječu na socio-emocionalni, kognitivni i fizički razvoj te razvoj govora. U ovom radu proći će se kroz svako navedeno polje razvoja te način na koji likovne aktivnosti utječu na njega.

2. LIKOVNA KULTURA

Kroz likovnu kulturu dijete se upoznaje s likovnim jezikom i njegovim sastavnicama. Aktivnosti provedene kroz likovnu kulturu utječu na razvijanje kreativnog mišljenja, kao i ostalih razvojnih polja djeteta. Ako se likovno izražavanje ne potiče u najmlađoj dobi, može doći do nepovoljnog mentalnog odgoja djeteta. Stoga, likovna kultura pomaže u cjelokupnom razvoju djeteta predškolske dobi, te je zbog svoje važnosti i svih dobrobiti vrlo bitna sastavnica odgojno-obrazovnog procesa u odgojnim ustanovama (Vrkić, 2020).

Likovna kultura prisutna je svakodnevno u predškolskim ustanovama, a susret s njom ostvaren je kroz različite planirane, ali i slobodne aktivnosti djeteta. Kod planiranih aktivnosti, odgojitelj vodi računa o motivima i temama koje su bliske i zanimljive djeci, kako bi imali više motivacije za obavljanje istih (Budić, 2021).

Likovna kultura u predškolskim ustanovama provodi se drugačije nego u školama, odnosno provodi se metodika likovne kulture, zato što u predškolskim ustanovama ne postoji nastava kao u školama. Metodika likovne kulture bavi se istraživanjem procesa likovnog odgoja i obrazovanja i provedbe aktivnosti u odgojno-obrazovnom procesu (Matasić, 2018).

Metodika likovne kulture obuhvaća sustav pedagoških znanosti i sustav znanstvenih disciplina, koje uključuju teoriju likovne umjetnosti, sociologiju, psihologiju i semiologiju. Stoga, može se reći kako je metodika likovne kulture općeobrazovna, opće odgojna i interdisciplinarna znanost (Herceg i sur., 2010).

Prilikom likovnog izražavanja, dijete progovara o svojim osjećajima i potrebama, odnosno spaja vanjski (realistični) svijet s vlastitim unutarnjim svijetom punim mašte. Stoga, likovni jezik je vrlo bitan za dijete jer njime izražava ono što ne može izraziti na neki drugi način. Također, kod djeteta, proces stvaranja je bitniji nego rezultat stvaranja, jer kroz proces vidimo način na koji dijete razmišlja, kako se osjeća, koja su njegova iskustva i slično (Slunjski, 2013).

Herceg i suradnici (2010), ističu kako je likovna aktivnost djetetu igra, te da je igra način na koji dijete uči, kroz zabavne aktivnosti dijete upoznaje svijet oko sebe i razvija svoje sposobnosti i vještine.

2.1. Likovne tehnike

Likovne tehnike su sveukupnost praktičnih umijeća u ostvarenju likovne ideje pomoću određenih materijalima i likovnog alata (Jakubin, 1999).

Dijete se likovno izražava na različite načine, stoga je bitno poznavati različite likovne tehnike i njihove karakteristike, kako bi dijete na najbolji način moglo ispuniti svoju potrebu za stvaralaštvom, a odgojitelj mogao osigurati uvjete i raznolikost materijala za likovnu aktivnost (Dragić, 2020).

Podjela likovnih tehnika prema područjima i sredstva koja se najčešće koriste u radu s djecom, prema Balić Šimrak (2010):

- Crtačke - olovka, ugljen, tuš i pero, tuš i drvce, kreda, flomaster, lavirani tuš
- Slikarske – pastel, akvarel, gvaš, tempera, kolaž, vitraj, mozaik
- Kiparske – glina, glinamol, plastelin, žica, masa izrađena od brašna i vode
- Grafičke - monotipija, pečatni tisak, zrcalni tisak
- Arhitektonske – izrada prostornih maketa
- Primijenjena umjetnost – keramika, tkanje, slikanje na svili, oblikovanje lutaka
- Dizajn – oblikovanje plakata, čestitki, pozivnica
- Novi mediji – rad na računalu, video, fotografija

Crtačke tehnike su na prvom mjestu po redovitosti korištenja u radu s djecom, a razlog tome je to što su one uvijek dostupne. Crtačke tehnike mogu se podijeliti na suhe i mokre. Suhe tehnike su olovka, kreda i ugljen, dok su mokre tehnike flomaster, tuš i pero tuš i drvce, lavirani tuš, te sve tehnike rada tekućim sredstvima (Malović, 2022).

Slikarske tehnike se također dijele na suhe i mokre. Suhe tehnike su pastel, kolaž, mozaik, vitraž i tapiserija, dok su mokre tehnike akvarel, gvaš, tempera, ulje i freska. Osnovni likovni element slikanja je boja koja se nanosi direktno na podlogu u obliku mrlja, poteza ili većih obojenih površina (Malović, 2022).

Kiparske tehnike su načini oblikovanja različitih materijala modeliranjem, klesanjem, konstruiranjem, te lijevanjem. Radovi napravljeni kiparskim tehnikama dijele se na samostojeće skulpture i reljef. Samostojeća skulptura je dio prostora i trodimenzionalna je, dok je reljef plošna skulptura (Jakubin, 1989).

Grafičke tehnike uključuju sve tehničke postupke otiskivanja i umnožavanja crteža koji nastaju na podlozi, odnosno matrici (ploča od drveta, bakra, kamena...). Grafičke tehnike se dijele s obzirom na način obrade matice, pa tako postoji visoki tisak, duboki tisak i plošni tisak. Pod visoki tisak spada kartontisak, linorez, gipsorez, drvorez i slično. Duboki tisak su tehnike poput bakroreza, bakropisa i suhe igle, dok su plošni tisak litografija, monotipija i sitotisak (Jakubin, 1989).

Arhitektonske tehnike povezuju znanost i umjetnost u jedno, a to uključuje projektiranje građevina i prostora likovnim elementima. U radu s djecom, arhitektonske tehnike najčešće se koriste kroz izradu prostornih maketa ili crtanja tlocrta, kako bi obogatili vizualnu i prostornu percepciju (Malović, 2022).

Primijenjene umjetnosti su uglavnom izrađene rukom i unikatne, te su dio bogate nacionalne baštine nekoga kraja. Primijenjene umjetnosti se dijele na tekstil, unutarstvu arhitekturu, keramiku, primijenjeno slikarstvo, primijenjeno kiparstvo, scenografiju, lutkarstvo, kostimografiju i slično (Malović, 2022).

Dizajn je stvaralački proces, koji se pretvori u formu dizajnerski oblikovanog proizvoda, a povezuje likovne elemente na plohi ili u prostoru. Dizajn se može podijeliti na grafički dizajn (dizajn fotografija, tipografija, plakat, čestitke, pozivnice...) i industrijski dizajn koji se proizvodi u velikim serijama (Malović, 2022).

Mediji su osnovna sredstva i pomagala koja se koriste u odgojno-obrazovnom procesu, pa tako svojim širokim rasponom sadržaja obuhvaćaju i aktivnosti iz područja likovne kulture. Rad s novim medijima, u predškolskim ustanovama se pojavljuje u obliku igre na računalu, te korištenju likovnih programa za crtanje (Malović, 2022).

3. DJEČJE LIKOVNO STVARALAŠTVO KROZ POVIJEST

Pravilan pristup dječjem likovnom obrazovanju, tema je oko koje se prepiru stručnjaci, pedagozi, umjetnici, filozofi i psiholozi već više od stotinu godina. Početkom 19. stoljeća, likovno obrazovanje u ranoj dobi se temelji na crtačkim vještinama te na vjernom prenošenju zadanog motiva na papir, no već krajem 19. stoljeća, ovaj pristup doživljava snažan zaokret. Talijanski filozof Corrado Ricci bio je prvi koji je identificirao dječji crtež kao zaseban fenomen te je 1887. godine objavio prvu knjigu u potpunosti posvećenu dječjoj umjetnosti, pod nazivom *Dječja umjetnost*. (Balić Šimrak, 2010)

Početkom 20. stoljeća, Frank Cizek prepoznao je vrijednost i autentičnost dječjeg likovnog stvaralaštva. Cizek 1897. godine otvara i vlastitu školu u kojoj je ohrabrivao djecu da rade prema vlastitoj mašti. Prostor škole ispunio je samo dječjim radovima, te tako stvorio inspirativnu atmosferu, ne koristeći se radovima umjetnika pri motivaciji djece. Polovicom 20-tih godina, Jean Piaget u knjigama *Jezik i misli djeteta* i *Djetetovo razumijevanje svijeta* iskazuje svoje mišljenje o razvoju dječje spoznaje. Piaget je smatrao kako je za dječji razvoj nužno da ono samostalno i slobodno istražuje svijet oko sebe, te da tako dijete izgrađuje sebe kao osobu. (Balić Šimrak, 2010)

Godine 1926. dječji crtež prvi puta je upotrijebljen kao mjerilo inteligencije djeteta, kada je Florence Goodenough predstavila test *Nacrtaj čovjeka* u knjizi *Mjerenje inteligencije na temelju crteža*. Zadatak djeteta u ovom testu je nacrtati ljudsku figuru, a stupanj intelektualnog razvoja određuje se prema vjernosti crteža, te broju prikazanih detalja. Samo dvadesetak godina kasnije, John Buck 1948. razvija test *Kuća-Drvo-Čovjek*, u kojem se intelektualni razvoj procjenjuje na temelju 3 crteža djeteta. Iako je ovaj test sličan prethodnom, ovaj je mnogo opsežniji jer osim likovnog zadatka dijete treba i opisati ono što je prikazano. (Balić Šimrak, 2010)

Nakon navedenih testova, do pedesetih i šezdesetih godina, istraživanja su pokazivala kako su inteligencija i kreativnost toliko povezani da se na njih može gledati kao jedan konstrukt. Wallach i Kogan su 1965. (prema Balić Šimrak, 2010) zaključili da se ta dva pojma razlikuju te da je problem bio u načinu mjerenja kreativnosti. Naime, shvatili su da je za mjerenje kreativnosti u školi potrebna slobodna i opuštana atmosfera jer samo u takvoj atmosferi kreativnost djeteta može doći do izražaja. Nakon ove spoznaje, mnogi istraživači su se bavili ispitivanjem kreativnosti, te su shvatili kako je kreativnost povezana s uključivanjem u izvannastavne aktivnosti i izvanškolskim uspjehom, dok je inteligencija povezana s

akademskim uspjehom. Sredinom 20. stoljeća, Herbert Read u svom djelu *Obrazovanje kroz umjetnost*, zagovara sasvim drugačiji pristup odgojno-obrazovnom sustavu u kojem umjetnost pridonosi potpuno drugačijem pristupu života. Naime, on tvrdi kako se bez umjetničkog iskustva čovjek ne može otvoriti prema svijetu, isto tako se ni svijet bez umjetnosti ne može otkriti čovjeku. Kasnih šezdesetih godina, Kathy Kellog se zalaže za slobodnu ekspresiju, uz tvrdnju da su djeca rođeni umjetnici koje nije potrebno podučavati umjetnosti. (Balić Šimrak, 2010)

Psiholog Howard Gardner 1983. godine u svojoj knjizi *Teorija višestrukih inteligencija*, smatra kako je tradicionalni koncept inteligencije preuzak, te zanemaruje druge tipove inteligencija. Gardner spominje vizualno-prostornu, logičko-matematičku, verbalno-lingvističku, glazbenu, tjelesno-kinestetičku, interpersonalnu te intrapersonalnu inteligenciju. Važnost Gardnerova razmišljanja je u njegovoj primjeni u odgoju i obrazovanju. Međutim, tradicionalni pristup obrazovanju naglašava važnost samo logičke i verbalne inteligencije. Ovakav pristup nije pogodan za dječji razvoj jer nemaju sva djeca jednako razvijenu logičku i verbalnu inteligenciju i bolje se snalaze u drugim tipovima inteligencija, koje su jednako važne za dječji razvoj. (Balić Šimrak, 2010)

4. RAZVOJ LIKOVNOG IZRAŽAVANJA KOD DJECE

Likovno stvaralaštvo kod djece, javlja se već u najranijoj dobi. Dijete u dobi od 8 mjeseci već istražuje mogućnosti oblikovanja rukama, stoga često možemo vidjeti dijete koje stvara različite oblike od običnog komada kruha. Tako dijete nesvjesno zadovoljava svoju potrebu za stvaralaštvom. Nakon kiparskih istraživanja i modeliranja, dijete počinje stvarati svoje prve crtačke uratke. (Balić Šimrak, 2010)

4.1. Faze likovnog izražavanja

Prva faza u razvoju likovnog izražavanja je faza šaranja ili faza izražavanja primarnim simbolima. U početku, ova faza je aktivnost koju dijete izvodi nesvjesno i bez namjere da nešto pokaže (Bodulić, 1982). Faza šaranja se opisuje kao nesvrhovito i nesređeno izražavanje, koje vodi do toga da dijete u dobi od dvije godine postane svjesno svog djelovanja, te primjenjuje to iskustvo na različitim mjestima (Beisl, 1978).

Druga faza u razvoju likovnog izražavanja je faza izražavanja složenim simbolima. Druga faza traje od djetetove četvrte do šeste godine života. Na kraju ove faze, dijete počinje uočavati sličnosti vlastitog crteža i predmeta. Također, na kraju ove faze, dijete počinje imenovati svoje crteže i tako im daje značenje. Razlika između prve i druge faze je u tome što u prvoj fazi razvoja, likovna aktivnost kod djeteta pokreće misaone operacije, a u drugoj fazi misaone operacije pokreću likovnu aktivnost, stoga dijete počinje crtati prema određenom planu. U ovoj fazi, crtanje postaje sredstvo komunikacije, ali ne komunikacija s ostalima, već komunikacija sa samim sobom (Grgurić, Jakubin, 1996).

Treća faza je faza intelektualnog realizma, koja počinje u šestoj godini i traje do jedanaeste godine života. Karakteristike koje obilježavaju ovu fazu su pojava apstraktnog mišljenja, veća sposobnost likovnog izražavanja, te bolji verbalni izraz (Grgurić, Jakubin, 1996). Herceg i suradnici (2010) ovu fazu nazivaju faza oblika i pojava, te navode da se u njoj pojavljuju prikazi pokreta figura, prikazi profila i prostora. Grgurić i Jakubin (1996) navode kako se pojavljuju i različite individualne ideje o načinu prikaza različitih figura, te složenije kompozicije s više detalja. Također, u ovoj fazi se pojavljuju različite osobine dječjeg likovnog izražavanja, kao što su transparentnost prikaza, prikaz akcije u fazama kretanja, emocijska proporcija, rasklapanje oblika, vertikalna i obrnuta perspektiva, te poliperspektiva (Grgurić, Jakubin, 1996).

Zadnja faza u razvoju likovnog izražavanja naziva se faza vizualnog realizma. U ovoj fazi dječji radovi su bogati detaljima, objekti su više realistični, a kod prikaza figura i prostornih odnosa se može uočiti sklad između proporcija. U ovom razdoblju počinje pubertet, stoga mašta prestaje biti dječja, dok po završetku ove faze ona postupno slabi, što dovodi do sve siromašnijeg likovnog izražaja. U ovoj fazi dolazi do individualne podjele, zbog čega se darovita djeca sve više ističu (Grgurić, Jakubin, 1996).

4.2. Karakteristike dječjeg likovnog izražavanja

Oko četvrte godine života, dijete počinje primjenjivati uobičajene karakteristike dječjeg likovnog izražavanja, a prema Vrkić (2020), to su:

- Transparentnost prikaza
- Prikaz akcije u fazama kretanja
- Prevaljivanje oblika
- Emocijska proporcija
- Rasklapanje oblika
- Vertikalna perspektiva
- Obrnuta perspektiva
- Poliperspektiva.

Transparentni prikaz možemo prepoznati u crtežu gdje dijete crta sve ono što zna o objektu koji crta (Turković, 2002). Dijete će tako kod crtanja kuće, osim fasade, nacrtati i interijer sa svim njemu bitnim predmetima, te ono što se događa u kući, iako se to u stvarnosti ne vidi zbog zidova kuće (Grgurić i Jakubin, 1996). Na *slici 1*, dijete je prikazalo majku i oca, naime majka je trudna, stoga na slici možemo vidjeti i dijete unutar majčinog trbuha.

Slika 1. *Mama i tata.*

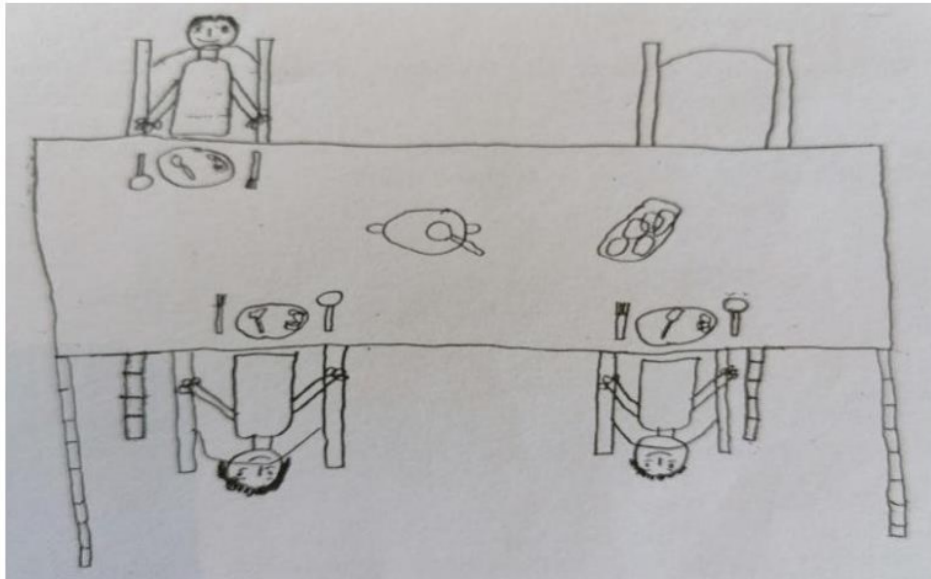
Prikaz akcije u fazama se događa kada dijete želi prikazati vremenski slijed neke akcije. Kao primjer ove karakteristike, može se dati *slika 2*, odnosno crtež na kojem dijete crtajući udarac nogom u loptu, nacrtava više nogu i loptu u putanji (Grgurić i Jakubin, 1996).

Slika 2. *Putanja lopte.*

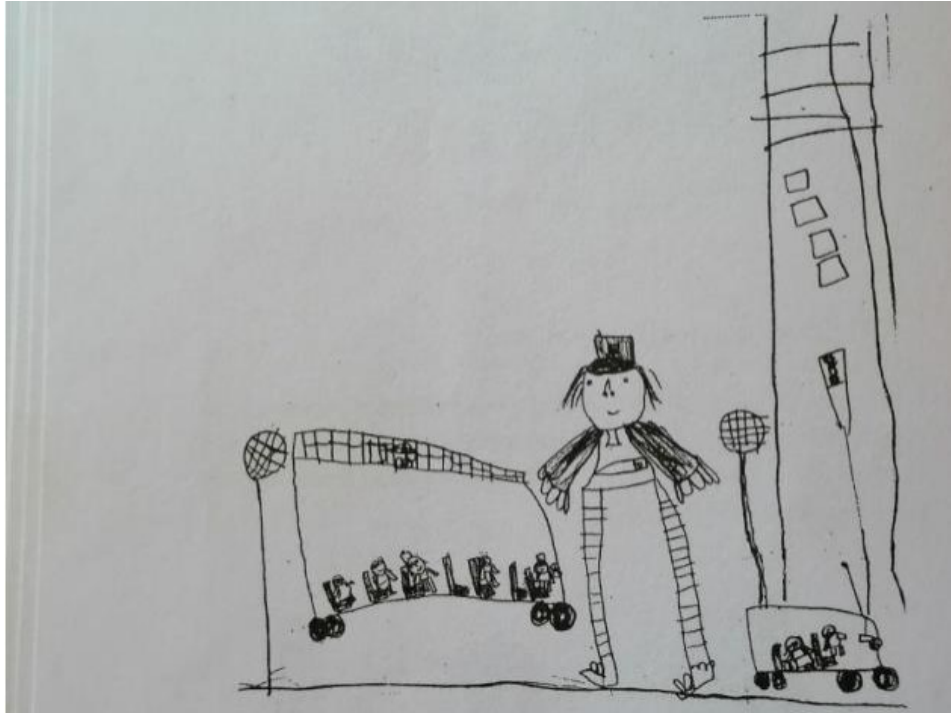
Kod prealjšivanja oblika, događa se to da dijete crtajući, na primjer svoj razred, okreće papir, a posljedica toga je da figure imaju svoje tlo, a ploča svoje. Zbog toga, crtež izgleda kao da su oblici prealjšeni na tlo, a likovi i stolci u ravnini papira (Grgurić i Jakubin, 1996). Kao

primjer prevaljivanja oblika, može se uzeti *slika 3* na kojoj je dijete nacrtalo obitelj za stolom, pritom okrećući papir, zbog toga izgleda kao da su ljudi prevaljeni na tlo.

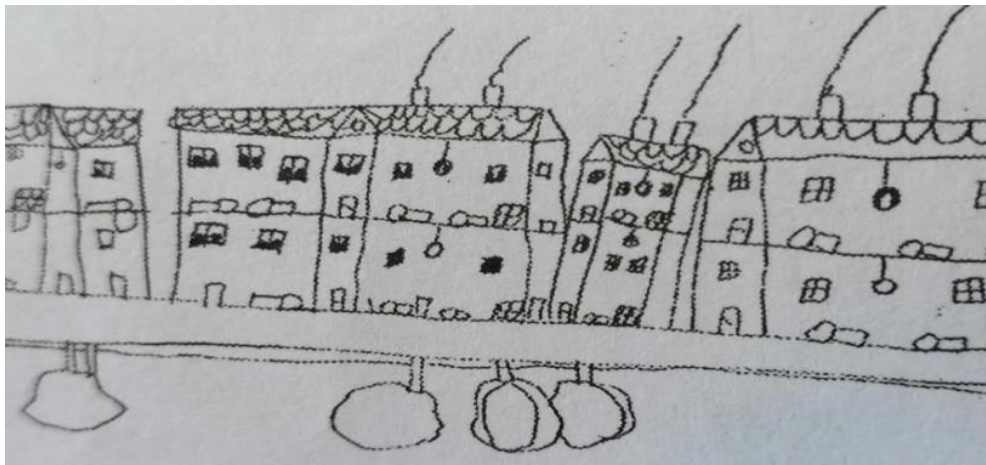
Slika 3. *Obitelj za stolom.*

Emocijska proporcija se može uočiti kada dijete na crtežu znatno uveća ono što mu je bitno. Iz ove karakteristike, može se još jednom potvrditi kako nam dječji rad ne govori samo o onomu što prikazuje, već i o djetetu (Grgurić i Jakubin, 1996). Važno je naglasiti kako dijete zna koji objekt na crtežu je veći, a koji manji u stvarnom životu, međutim dijete ne crta objekte onakvima kako izgledaju, već odnosom veličina pokazuje njihovo značenje, vlastite osjećaje, vrijednosne sudove, te vlastite vrijednosne kriterije. Dakle, kod emocijske proporcije, dijete ne prikazuje odnose veličina među objektima s obzirom na njihovu udaljenost od gledatelja, već pokazuje vrijednost i značenje objekata – što je objekt važniji, bit će prikazan većim (Ivančević, 1996). Na *slici 4*, može se uočiti kako je dijete crtajući promet, nacrtalo prometnog policajca mnogo većeg nego što on zaista je.

Slika 4. *Prometni policajac.*

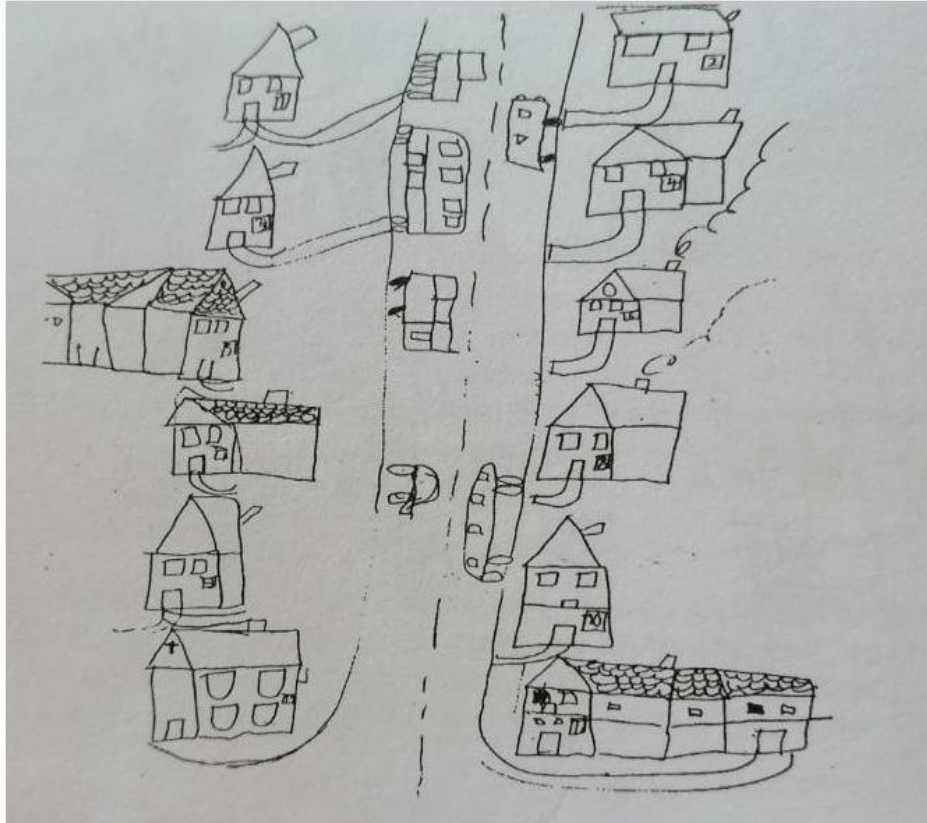
Rasklapanje oblika često se može primijetiti na crtežima ulica. Kod crtanja kuće, dijete crta njenu prednju, bočnu i stražnju stranu. Piaget, prema Grgurić i Jakubin (1996), tvrdi kako se rasklopljeni crtež javlja zbog egocentrizma percepcije, odnosno nesposobnosti zauzimanja objektivnog stava, te sukcesivnog jednačenja sa svakom stranom objekta. Na *slici 5*, dijete je crtajući ulicu, nacrtalo kuće s prednje, bočne i stražnje strane.

Slika 5. *Kuće u ulici.*

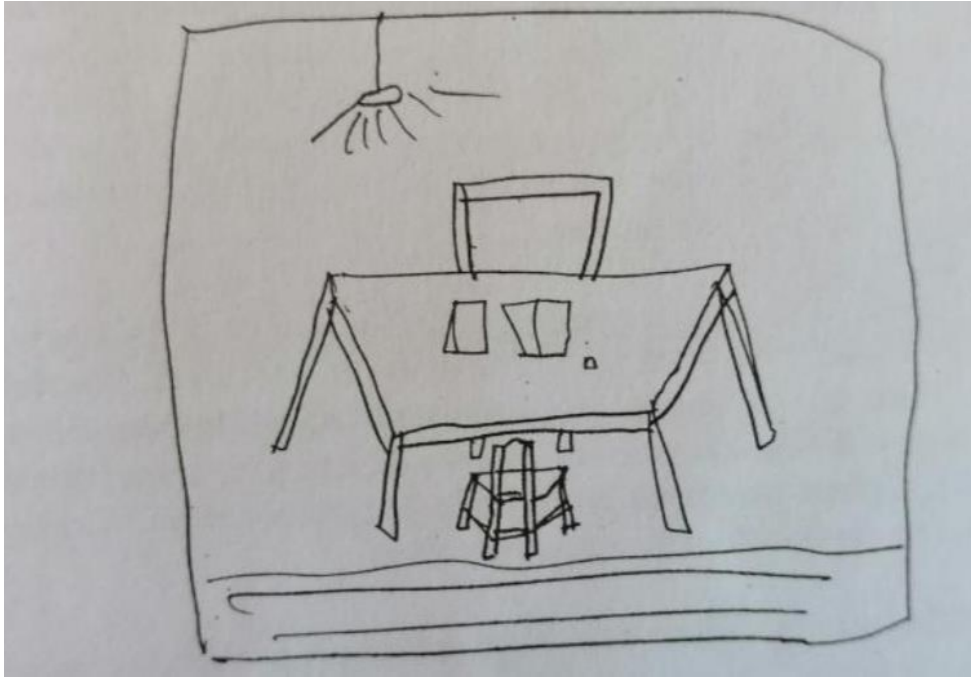
Vertikalnom perspektivom se trodimenzionalni prostor prikazuje na dvodimenzionalnoj slici, tako da se oni objekti koji su u stvarnosti jedan iza drugoga, slažu na površini slike jedno iznad drugoga, odnosno vertikalno (Ivančević, 1996). Dakle, dijete želi prikazati prostor, te

zbog toga niže objekte jedan iznad drugoga. Oni objekti koji su bliže, dijete smjesti niže na papir, dok one objekte koji su dalje smjesti više na papir (Grgurić i Jakubin, 1996). *Slika 6* prikazuje crtež djeteta koje je crtalo ulicu tako da je udaljenije kuće nizalo iznad onih koje su bliže.

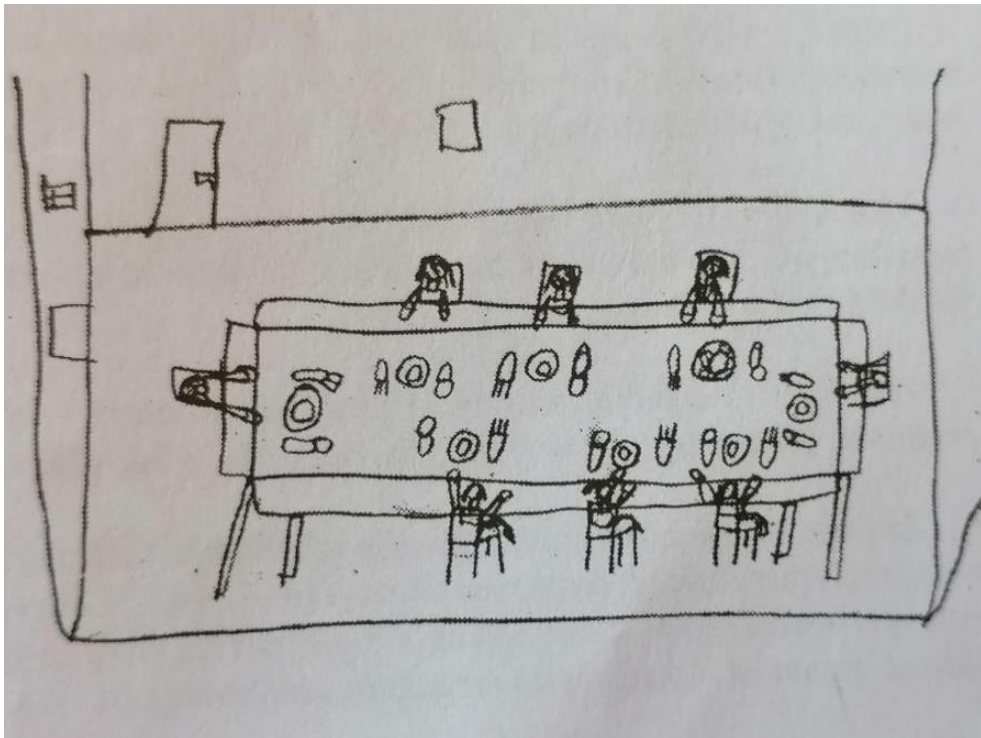
Slika 6. *Ulica.*

Kod obrnute perspektive događa se to da dijete prikazuje predmete koji su prostorno dalje kao veće, dok one predmete koji su prostorno bliže prikazuje kao manje. Dakle, kod obrnute perspektive predmeti i likovi u prostoru se ne smanjuju razmjerno s udaljenosti, kao što se ni paralelne linije ne približavaju, kako nam to u stvarnosti izgleda. Naime, paralelne linije se razmiču, dok dimenzije predmeta, što su dalje, tako rastu (Grgurić i Jakubin, 1996). Na *slici 7* vidi se primjer obrnute perspektive, naime dijete je crtajući stol, udaljeniji dio stola nacrtala veće od bližeg dijela.

Slika 7. *Stol.*

Poliperspektiva je kada dijete gleda različite predmete iz različitih točaka, odnosno različitih perspektiva. Zbog ove pojave, na jednom radu se mogu naći predmeti crtani iz ptičje perspektive, dok su drugi predmeti crtani frontalno ili bočno (Grgurić i Jakubin, 1996). *Slika 8* prikazuje crtež djeteta gdje su različiti objekti prikazani iz različitih perspektiva.

Slika 8. *Obiteljski ručak.*

5. LIKOVNA KULTURA U ODGOJNO – OBRAZOVNOM PROCESU

Razvoj i poticanje kreativnosti kroz umjetnost kod djece ovisi o stavovima odgojitelja o važnosti umjetničkih aktivnosti, te o vlastitom senzibilitetu za umjetnost. Robinson (2011, 2015) (prema Bačlija Sušić i Županić Benić, 2018) tvrdi kako formalno obrazovanje ne potiče dječji kreativni potencijal, te da odgojitelji nisu dovoljno obučeni u području umjetnosti, stoga nisu svjesni važnosti njegovanja dječje mašte. Količina vremena koju će odgojitelj provesti upoznavajući djecu s određenim umjetničkim oblikom ovisi o odgojiteljevu interesu i osjećaju koji ima za taj umjetnički oblik. (Bačlija Sušić i Županić Benić, 2018) Garvis i Pendergast (2010) (prema Bačlija Sušić i Županić Benić, 2018) tvrde da će odgojitelj uključiti umjetničke aktivnosti u svoj rad ovisno o vlastitom iskustvu s istim. Dakle, ako odgojitelj ima pozitivno iskustvo s umjetničkim aktivnostima, on će uključiti takve aktivnosti u svoj rad. S druge strane, ako je odgojiteljevo iskustvo loše, on će takve aktivnosti provoditi manje ili ih potpuno izbaciti iz svog rada.

Dječje likovno stvaralaštvo je svijet prepun neočekivanog i nepredvidivog. Stoga, djetetu treba omogućiti da stvara samostalno, jer tako ono pokazuje svoj unutarnji svijet kroz koji ga možemo bolje upoznati. Djetetu za stvaranje treba osigurati vrijeme i prostor, te ga upoznati s različitim likovnim materijalima i tehnikama, kroz koje može razvijati svoje vještine. Djetetu u predškolskoj dobi je važno omogućiti eksperimentiranje i istraživanje kroz igru jer tako najbolje uče (Stožicki, 2018).

Dijete predškolske dobi ima svoj vlastiti jezik, a na odgojitelju je da ga osluškuje i pokuša razumjeti i najbitnije - da ga poštuje. Kroz likovnu kulturu, odnosno kvalitetne likovne procese, dijete samo otkriva svoje potencijale, bez potrebe za natjecanjem s vršnjacima. Dijete stvarajući uči i tako stječe naviku koja će mu kroz život biti od velike pomoći (Balić-Šimrak, 2010).

5.1. Likovna aktivnost djece predškolske dobi

Predškolska ustanova često je mjesto gdje se dijete prvi puta susretne s mnogim likovnim tehnikama i materijalima, kako u plošnom, tako i prostorno-plastičnom oblikovanju. Dijete postupno ovladava novim likovnim tehnikama i usvaja terminologiju likovne kulture, kroz mnoge metodičko osmišljene likovne aktivnosti koje pripremi odgojitelj. Međutim, za to je potrebna motivacija djeteta, kako bi ono bilo zainteresirano za izvedbu određene likovne

aktivnosti. Kod djeteta, motivacija mora biti spontana, kako bi u njemu pobudila poticaj za usvajanje likovnog jezika i oslobađanje njegovog stvaralačkog potencijala i kreativnosti. Odgojitelj može usmjeriti djetetov interes na nekoliko načina, kao što su usmjeravanje pažnje, aktiviranje sjećanja, maštanje, zamišljanje, te igre s likovnim materijalima (Šipek, 2015).

Prema Balić-Šimrak (2010), u radu s djecom predškolske dobi, likovne aktivnosti možemo podijeliti na:

- Spontane aktivnosti – one aktivnosti koje dijete započinje spontano i samoinicijativno, pritom birajući sredstvo koje mu je nadohvat ruke
- Planirane aktivnosti – sve aktivnosti koje provodi odgojitelj, planirane tako da ostvare ciljeve i zadatke prema planu i programu skupine.

Spontane aktivnosti važne su jer odgojitelj iz njih dobiva informacije o djetetu, odnosno o njegovim mogućnostima, željama i mislima. Također, ova vrsta aktivnosti pokazatelj je dječjeg interesa prema određenim materijalima, motivima i emocijama (Balić-Šimrak, 2010).

Planirane aktivnosti također su nam važne jer one daju djetetu priliku da slobodno izrazi svoju osobnost, ali istovremeno usvoji nešto novo. Ove aktivnosti su dobra prilika da odgojitelj djeci pokaže nove likovne tehnike, kroz zajedničko istraživanje i dolaženje do zanimljivih i novih spoznaja o likovnim tehnikama i materijalima. Kod ove vrste aktivnosti, vrlo je važno dobro isplanirati samu likovnu aktivnost, ali istovremeno i ostaviti mjesta za iznenađenje i promjenu plana, ako bude potrebe za tim. Osim dobrog plana, odgojitelj mora dobro poznavati materiju, jer je njegova uloga moderatora cijelog procesa nezamjenjiva. Kod ove vrste aktivnosti može se dogoditi da je svaki korak planiran više nego je potrebno i odgojitelj postavlja previše pravila i zabrana, što nije dobro jer izbor likovne tehnike, materijala i motiva treba biti spontan i prilagođen potrebama djeteta (Balić-Šimrak, 2010).

5.2. Ciljevi likovne aktivnosti kod djece predškolske dobi

Ciljevi likovnih aktivnosti se dijele na:

- Stručno-likovne (materijalne) ciljeve
- Odgojne ciljeve
- Terapeutske ciljeve

Pod *stručno-likovne ciljeve* ubrajaju se sva znanja i umijeća iz područja likovnog izražavanja, teorije oblikovanja, teorije umjetnosti, analize likovnih djela i povijesti likovne kulture. Kod djece predškolske dobi ovi ciljevi se odnose na razvijanje sposobnosti, senzibiliteta za likovne pojave, ukusa, vlastite osobnosti i slično (Herceg i sur., 2010).

Odgojni ciljevi se temelje na razvijanju osobe i njenih unutarnjih vrijednosti. Utjecaj likovnih aktivnosti na odgojne ciljeve može se vidjeti u razvijanju sposobnosti (sposobnosti usporedbe, zapažanja, analize, vizualnog pamćenja, kreativnog mišljenja, emocija, tolerancije, kritičnosti...), uvažanju ostvarenih vrijednosti drugih, solidarnosti s ugroženima, te u poštovanju umjetničkih djela (Vrkić, 2020).

Pod *terapeutski cilj* spada terapija likovnom umjetnošću, kojom se može utjecati na razvoj djeteta. Pomoću djetetova crteža možemo vidjeti ima li dijete psihološki ili socijalni problem. Naime, dijete na svoj crtež ili drugi likovni rad, prenosi svoja psihološka i socijalna stanja, stoga ako se neki problem prepozna iz djetetova rada, može se utjecati na njega upravo likovnom kulturom. Cilj terapije likovnom umjetnošću je naravno ozdravljenje (Vrkić, 2020).

5.3. Uloga odgojitelja u likovnim aktivnostima

U suvremenoj nastavi likovne kulture, inicijator različitih kreativnih likovnih igara i likovno-vizualnih aktivnosti bi trebao biti upravo učitelj, odnosno u predškolskoj ustanovi – odgojitelj. On je osoba koja uči dijete kako promatrati, osjećati, komunicirati, uočavati osobne probleme i obogatiti strategije za njihova rješenja, vrjednovati vlastiti i tuđi rad te kako planirati i ostvariti svoje vizije (Mendeš i sur., 2012).

Odgojitelj je osoba koja je uzor djetetu, svojom pojavom u javnom i kulturnom životu okoline u kojoj živi. Stoga, njegova zadaća je dovesti goste u predškolsku ustanovu (likovne umjetnike i predavače), te uključiti dijete u različite programe i aktivnosti, organizirati posjete ateljeima, izložbama, galerijama, muzejima i slično (Herceg i sur., 2010).

Tijekom likovnih aktivnosti, uloga odgojitelja je omogućiti svakom djetetu priliku da se slobodno izrazi, kako komentare tako i vlastita mišljenja, što dovodi do toga da dijete dobiva na samopouzdanju, koje se naposljetku primjećuje i u njihovim likovnim radovima. Ono što je bitno za naglasiti je da tijekom likovnih aktivnosti nema pravila i kritika, jer se tako dijete sputava, kao i njihova kreativnost, radoznalost i samopouzdanje. Također, tijekom planiranja

likovnih aktivnosti, odgojitelj treba razmišljati o tome da upozna dijete s novim likovnim tehnikama i materijalima (Stožicki, 2018).

Važno je da odgojitelj poznaje dječji razvoj, kako opći tako i likovni, a posebno razvojne karakteristike po dobi i individualne karakteristike djece s kojom radi. Ovo je vrlo bitno, odnosno uvjet je za postavljanje odgovarajućih zadataka. Važno je odabrati one pedagoške procese i postupke koji odgovaraju dječjim razvojnim karakteristikama, kako bi dijete moglo pratiti proces i naposljetku nešto novo naučiti iz njega (Herceg i sur., 2010).

Odgojitelj je posrednik u komunikaciji s likovnim djelom, te zbog toga dobiva ulogu poticatelja koji će dijete poticati na aktivno sudjelovanje u promatranju likovnih djela, postavljanjem pitanja, uspoređivanjem, zamišljanjem, razumijevanjem, prepoznavanjem, opisivanjem, objašnjavanjem, istraživanjem i slično (Petrač, 2015).

Tijekom procesa likovne aktivnosti djeteta, uloga odgojitelja je poticati i motivirati dijete na stvaranje, odnosno odgojitelj mora preuzeti ulogu zainteresirane odrasle osobe i reagirati samo ako primijeti neodlučnost kod djeteta. U tom slučaju, odgojitelj može predložiti djetetu neke alternative i postaviti mu pitanja poput: „Što ćeš učiniti s ostalim dijelovima slike?“ ili „Možda bi bilo bolje debljim kistom, što ti misliš o tome?“. U tom slučaju, komunikacija je usmjerena prema potrebama i ciljevima djeteta i ne zvuči kao naređivanje ili ocjenjivanje (Grgurić i Jakubin, 1996).

6. UTJECAJ LIKOVNE KULTURE NA RAZVOJ DJETETA PREDŠKOLSKE DOBI

Likovna kultura ima mnoge dobrobiti bitne za razvoj djeteta. Različitim aktivnostima i okruženjem, mozak stvara nove sinapse, što znači bolja komunikacija među moždanim stanicama te veća mogućnost stvaranja novih ideja. Likovne aktivnosti poput crtanja olovkom, rezanja škarama, modeliranja gline, te slikanja kistom važne su za razvijanje fine motorike i koordinacije oka i ruke, a to je vrlo bitno za stvaranje što više sinapsi. Međutim, 90% neuralnog rasta završava do djetetove 6. godine života, što znači da one sinaptičke veze koje se ne koriste odumiru, odnosno one koje se koriste jačaju. Stoga, djetinjstvo je vrlo važan period u životu kada se radi o utjecaju na broj sinaptičkih veza i razvoju kreativnog mišljenja (Šarančić, 2014).

Mnoga znanstvena istraživanja pokazala su kako likovne aktivnosti od najranije dobi poboljšavaju mnoge aspekte spoznaje. Likovne aktivnosti pomažu kod usmjeravanja pažnje, stoga bavljenje takvim aktivnostima pozitivno djeluje na koncentraciju i u ostalim aktivnostima. Tijekom likovnih aktivnosti cijelo tijelo je opušteno i luči se hormon sreće, što na kraju dovodi do kvalitetnijeg življenja. Također, uporabom različitih materijala, rješavanjem problema kroz likovne aktivnosti, eksperimentiranjem, te traženjem novih spoznaja razvija se divergentno mišljenje i kreativnost (Balić-Šimrak, 2010).

Utjecaj likovnog stvaralaštva na razvoj djeteta može se pratiti kroz četiri područja razvoja, a to su: socio-emocionalni razvoj, kognitivni razvoj, fizički razvoj te razvoj govora (Herceg i sur., 2010).

6.1. Socio-emocionalni razvoj

Likovno izražavanje kod djeteta potiče razvijanje mnogih osobina, poput osjećaja samostalnosti, neovisnosti, te odgovornosti, koji se stječu kod samostalnog pripremanja i korištenja likovnih materijala, pribora i alata. Likovno izražavanje kod djeteta pobuđuje mnoge pozitivne osjećaje, kao što su osjećaj pripadnosti, sigurnosti te prihvaćenosti. Ovi osjećaji su vrlo bitni za dijete, zato što upravo oni uvjetuju djetetove komunikacijske odnose s vršnjacima i odgojiteljima u budućnosti (Herceg i sur., 2010).

Kroz pozitivne potvrde o svom postignuću dijete dobiva samopouzdanje, dok ona djeca koja već imaju dovoljno samopouzdanja dobivaju dodatnu motivaciju za daljnje likovne aktivnosti i sudjelovanje u društvenom životu odgojno-obrazovne ustanove kao zajednice.

Također, uz pozitivne komentare, dijete je spremnije učiti iz vlastitih, ali i tuđih pogrešaka. Kroz pozitivne povratne informacije dijete lakše razvija samopoštovanje (Šarančić, 2014).

Dijete kroz likovne aktivnosti uči kako izraziti svoje namjere, kako dati i primiti konstruktivnu kritiku, te kako aktivno slušati tuđe ideje. Na satu likovne kulture često se provodi rad u grupama, a tako se potiče razvoj razumijevanja drugačijih gledišta, tolerancije, društvenog prihvaćanja, timskog duha, te omogućuje djetetu da iskusi ulogu aktivnog člana zajednice i surađuje u timu da se postignu zajednički ciljevi (Šarančić, 2014).

Slušanjem što ostali govore, te poštivanjem pravila, dijete razvija sposobnost samokontrole. Pod socio-emocionalni razvoj spada i uvažavanje vlastitog i tuđeg rada što se provodi kroz likovnu kulturu. Osim toga, kroz pospremanje sredstava nakon likovne aktivnosti, dijete se uči disciplini (Herceg i sur., 2010).

6.2. Kognitivni razvoj

Kognitivni ili spoznajni razvoj se odnosi na poticanje kognitivnih procesa kod djeteta, odnosno na poticanje:

- sposobnosti boljeg opažanja i spoznavanja predmeta i prostora oko sebe – boja, oblik, veličina, dubina, detalja, svjetla, tekstura...
- sposobnosti spoznavanja kretanja – kružno, linijski...
- sposobnosti spoznavanja vremena
- stjecanja različitih iskustva i spoznaja o sebi i drugima

Kroz likovnu kulturu se osmišljavaju aktivnosti koje pomažu djetetu da ono dođe do novih spoznaja i otkrivanja nepoznatog svijeta, novih materijala i predmeta. Omogućavanjem različitih likovnih aktivnosti, materijala i problemskih situacija, djetetu se zadovoljava njegova prirodna potreba za maštanjem, istraživanjem, eksperimentiranjem, te rješavanjem problema (Herceg i sur., 2010).

Kroz likovne aktivnosti razvijaju se vještine opažanja, naime dijete uočava slijed, veze, odnose, radnje, događaje i ishode, te ih provjerava promatranjem, eksperimentiranjem, stvaranjem, grupiranjem predmeta i pojava, usporedbom, te odnosima među pojmovima. Tako dijete uči promatrati, opisivati, analizirati, interpretirati, te izražavati svoju likovnu priču.

Ponekad dijete ne stvori ništa i tada ga se ne smije obeshrabriti, već gurnuti prema naprijed i poticati jer se tako stvaraju preduvjeti likovnog stvaralaštva (Herceg i sur., 2010).

Tijekom likovne aktivnosti često možemo vidjeti dijete u stanju flowa, odnosno zanesenosti. Iskustvo te zanesenosti znatno pridonosi razvoju kreativnosti kod djeteta. Za osobu koja je u stanju zanesenosti karakteristično je da nestane sva rastresenost i sve brige, jedinstvo akcije i svijesti, iskrivljen doživljaj vremena te jasno određeni ciljevi. Suvremena škola na neki način gasi znatiželju i interes kod djece, stoga bi bilo dobro u odgoj i obrazovanje unijeti što više mogućnosti za doživljaj zanesenosti. Također, kreativnost i mašta od velike su koristi djetetu za buduće učenje matematike, prirodoslovlja, povijesti i slično (Šarančić, 2014).

Kroz likovno izražavanje dijete uči da postoji više od jednog načina završavanja likovnog zadatka ili problema, odnosno tako razvija sposobnost sagledavanja stvari iz različitih perspektiva i procjenjivanja s različitih gledišta. Također, tako se kod djece potiče razvoj kreativnog, divergentnog i kritičkog mišljenja, a takvim mišljenjem se dolazi do originalnih rješenja i daje mogućnost fleksibilnog traženja djeci, dok konvergentno mišljenje vodi samo do očekivanih i predvidljivih rješenja (Šarančić, 2014). Catterall i Peppler (2007) (prema Šarančić, 2014) navode kako je kod učenika uključenih u likovne programe primijećen porast originalnosti, ne samo u likovnom smislu, već i u rješavanju problema i pronalaženju novih ideja.

6.3. Fizički razvoj

Fizički razvoj se temelji na sposobnosti izvođenja preciznih pokreta prstiju, šake, te koordinaciji oka i ruke. On se kroz likovne aktivnosti potiče kroz izrezivanje različitih oblika škarama, pravilnim razmazivanjem ljepila po površini, te modeliranjem raznih predmeta od raznovrsnih materijala. U fizički razvoj ubraja se i zdravstveni razvoj koji se odnosi na:

- izlaganje i učenje djeteta radu pod svjetlom ili pod prirodnim osvjetljenjem
- ispravno sjedenje na stolici
- primjerenu udaljenost držanja glave od radne površine za vrijeme likovnih aktivnosti
- važnost održavanja osobne higijene - koja se potiče kroz pranje ruku, čišćenje prostora, te zaštitu odjeće i radnog prostora tijekom, ali i nakon likovnih aktivnosti.

U fizički razvoj ubraja se i potreba za pravilnim držanjem i uporabom likovnog pribora, te preciznost i spretnost u radu, koji se potiču kroz uporabu različitih likovnih materijala i tehnika. Razvijanjem ovih sposobnosti razvija se vrlo važna taktilna i mišićno-zglobna osjetljivost u radu (Herceg i sur., 2010).

6.4. Razvoj govora

Važnost razvoja govora kod djeteta je u tome što on čini temelj djetetovih međuljudskih odnosa. U likovnoj kulturi on se razvija kroz:

- usvajanje pojmova likovnog jezika
- svladavanje rada likovnim tehnikama – razvoj sposobnosti za primjećivanje razlika u bojama, upoznavanje čistih i izvedenih boja, primjećivanje različitih oblika u prostoru kao i njihov plošni prikaz i sl.
- sposobnost vizualnog pamćenja
- učenje kulture govora i ponašanja kroz promatranje i razumijevanje umjetničkih djela.

Kroz likovno izražavanje dijete bogati svoj likovni rječnik, razvija osjetljivost za osnovne likovne elemente i sposobnost korištenja likovnog jezika i tehnika za izražavanje osobnih doživljaja, misli i osjećaja (Herceg i sur., 2010).

Šarančić (2014) navodi kako je u provedenom longitudinalnom istraživanju utjecaja likovnog obrazovanja na pismenost osnovnoškolske djece, zaključeno da su učenici uključeni u likovni program bolji u nekoliko kategorija pismenosti i kritičkog razmišljanja od one djece koja nisu sudjelovala u likovnom programu. Napredak djece se odnosio na prošireni fokus, postavljanje pretpostavki, te bolje usmeno interpretiranje umjetničke slike i književnog ulomka. Likovna kultura uvelike doprinosi postignućima u obrazovanju i povezana je sa školskim uspjehom u matematici i materinjem jeziku, što pokazuje i istraživanje provedeno u SAD-u. Naime, pokazalo se kako su srednjoškolci uključeni u likovne programe postigli bolje rezultate na testu verbalnih i matematičkih znanja i vještina (SAT-u), od onih učenika koji nisu uključeni u takve programe (Šarančić, 2014).

7. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj završni rad obrađena je tema likovne kulture i svih njenih sastavnica. U toj temi spominje se i povijest i razvoj pogleda na dječje likovno stvaralaštvo kroz povijest gdje možemo vidjeti veliku promjenu u shvaćanju važnosti stvaralaštva djece.

Nakon pojma likovne kulture općenito i povijesti dječjeg likovnog stvaralaštva, nabrojane su faze i karakteristike likovnog izražavanja djeteta, gdje vidimo koliko je djetetov razvoj složen proces. Kroz ovaj dio rada spominju se četiri faze likovnog izražavanja kod djeteta - faza izražavanja primarnim simbolima, faza izražavanja složenim simbolima, faza intelektualnog realizma te faza vizualnog realizma. Pomoću navedenih faza možemo pratiti djetetov razvoj i vidjeti napredak u određenom vremenu. Kroz karakteristike dječjeg likovnog izražavanja možemo uočiti način na koji dijete razmišlja, stvari i osobe koje su mu bitnije od drugih i slično.

Dalje u radu obrađuje se tema likovne kulture u odgojno-obrazovnom procesu, gdje se spominje važnost likovnih aktivnosti u predškolskoj dobi i u odgojno-obrazovnim ustanovama. U ovom djelu napominje se važnost odgojitelja u provođenju likovnih aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama. U predškolskoj dobi, odgojitelj ima najbitniju ulogu kod uključivanja likovnih aktivnosti u život djeteta. On mora poznavati faze djetetova razvoja i prema tome planirati likovne aktivnosti koje će najbolje odgovarati svakom djetetu. Odgojitelj treba znati motivirati dijete na aktivnosti, odnosno ne pretjerati kod poticanja kako se dijete ne bi osjećalo kao da je aktivnost zadatak koji se mora odraditi.

U drugom djelu rada navedene su dobrobiti likovnih aktivnosti kod utjecaja na razvoj djeteta. Likovno stvaralaštvo kod djeteta potiče razvijanje samostalnosti, neovisnosti, samopouzdanja, osjećaja pripadnosti i prihvaćenosti, što je dio socio-emocionalnog razvoja djeteta. Likovne aktivnosti pomažu djetetu pri razvoju vještine opažanja, kreativnog i kritičkog mišljenja te ga oslobađaju rastresenosti i briga, odnosno utječu na djetetov kognitivni razvoj. Kroz aktivnosti kao što su rezanje škarama i modeliranje različitih oblika, dijete razvija pokrete prstiju i šake te koordinaciju oka i ruke, što je dio fizičkog razvoja djeteta. Na poslijetku spominje se razvoj govora koji se provodi i kroz likovne aktivnosti usvajanjem pojmova likovnog jezika, sposobnošću vizualnog pamćenja i slično.

8. Literatura

- Bačlija Sušić, B., Županić Benić, M. (2018). Preschool Teachers' Sensibility in Music and Visual Arts as a Foundation for Encouraging Creative Expression in Children. *Croatian Journal of Education*, 20 (3), 93-105. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3022>
- Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj*, 16-17 (62-63), 2-8. <https://hrcak.srce.hr/file/184161>
- Beisl, H. (1978). Djeca crtaju. *Umjetnost i dijete /dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih*, (58), 2-26.
- Bodulić, V. (1982). *Umjetnički i dječji crtež*. Školska knjiga.
- Budić, A. (2021). *Motiv životinje u likovnim radovima djece predškolske dobi*. Završni rad. Čakovec: Sveučilište u Zagrebu.
- Dragić, K. (2020). *Likovno izražavanje djece predškolske dobi*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Grgurić, N. i Jakubin, M. (1996). *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa.
- Herceg, V. L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa.
- Ivančević, R. (1996). *Perspektive*. Zagreb: Školska knjiga
- Jakubin, M. (1989). *Osnove likovnog jezika i likovne tehnike*. Zagreb: Institut za pedagoška istraživanja Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu.
- Jakubin, M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike*. Zagreb: Educa.
- Malović, D. (2022). *Važnost likovnog stvaralaštva u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Matasić, D. (2018). *Likovni projekt u radu s djecom predškolske dobi*. Završni rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
- Mendeš, B., Ivon, H., Pivac, D. (2012). Umjetnički poticaji kroz proces odgoja i obrazovanja. *Magistra Iadertina*, 7(1), 111-122. <https://hrcak.srce.hr/file/147098>
- Petrač, L. (2015). *Dijete i likovno umjetničko djelo: Metodčki pristupi likovno-umjetničkom djelu s djecom vrtičke i školske dobi*. Zagreb: Alfa.

Slunjski, E. (2013). *Kako djetetu pomoći da...(p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti*. Zagreb: Element.

Stožicki, I. (2018). *Likovno umjetničko djelo u likovnom stvaralaštvu djece predškolske dobi*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Šarančić, S. (2014). Dobrobiti likovnog stvaralaštva. *Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 154 (1-2), 91-104.

Šipek, B. (2015). Kako komunicirati likovnim jezikom djece. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 21-22. <https://hrcak.srce.hr/file/254932>

Turković, H. (2002). *Razumijevanje perspektive: teorija likovnog razabiranja*. Zagreb: Durieux.

Vrkić, I. (2020). *Utjecaj likovne kulture na razvoj djeteta*. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

9. Popis slika

Slika 1. <i>Mama i tata.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.)	9
Slika 2. <i>Putanja lopte.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.)	9
Slika 3. <i>Obitelj za stolom.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.).....	10
Slika 4. <i>Prometni policajac.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.).....	11
Slika 5. <i>Kuće u ulici.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.).....	11
Slika 6. <i>Ulica.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.).....	12
Slika 7. <i>Stol.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.).....	13
Slika 8. <i>Obiteljski ručak.</i> (Izvor: Grgurić, N., Jakubin, M., 1996.)	13

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni popis studenta)